

МЕТОДИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СЪДИИТЕ ПО МИНИФУТБОЛ В ЗАЛА ПРИ НЕЗРЯЩИ

Йордан Иванов

Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", София 1700, България

РЕЗЮМЕ: Футболът в зала е най-масовия и динамично развиващия се спорт в Европа и България в последните години. Той се практикува в свободното време от хора с различен социален статус и решава изключително важни социални проблеми. Международната спортна организация на незрящите (IBSA) организира за първи път чрез своята комисия по футбол в зала (Futsal) - първенства и турнири в тази област. В България на този етап има 350 деца и около 60 студенти организирани в спортни клубове, които желаят да практикуват футбола в зала. В този доклад акцентуваме върху основните критерии и методика на обучение на едно от важните звена в организацията и управлението на футбола в зала сред незрящите. Ролята на спортния педагог – футболния съдия, като неделима част от футболната игра.

METHODOLOGICAL REQUIREMENTS TO THE MINIFOOTBALL REFERES IN HALL FOR BLIND PEOPLE

Jordan Ivanov

University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, Bulgaria

ABSTRACT: Football game in hall is the most dynamic sport that develops with high speed in Europe and Bulgaria nowadays. It is practiced in the spare time from people with different social status and resolves extremely important social problems. The International Blinds Sport Association (IBSA) organizes for the first time championships and tournaments through its commission for futsal. There are 350 children and around 60 students in Bulgaria, organized in sport clubs, who want to practice football in hall. In this report we want to endorse the main criterion and methodic for training of the most important divisions in organization and management of football in hall among blind people. The role of the sport teacher – the refer as an integral part of the game.

Минифутболът (в зала и на открито) е най-масово и динамично развиващия се спорт в Европа и България, заради своите достъпни и интересни правила и възможността да се практикува на по-малка игрална площ и на различни видове настилки. Минифутболът е навлязъл масово в бита на хора с различен социален статус и особено сред учениците и студентите (Иванов, 2005; Цолов и др., 1998).

Изключително важна роля за развитието на спорта сред невзрящите хора и в частност на минифутбола играе международната спортна асоциация на слепите (IBSA). Организацията е учредена през 1981 г. в Париж, като в нея членуват 108 държави от 5 континента и в момента развива 15 спорта. IBSA е член на Международния параолимпийски комитет. Досега чрез своята техническа комисия е организираща 5 (пет) европейски шампионата, в които са участвали 36 страни от Европа.

Тази година към Техническата комисия бе създадена специализирана подкомисия по футбол в зала, чрез която да се подготви и организира за първи път, световно първенство през 2007 г. в Сао Паоло (Бразилия). За популяризирането и масовизирането на тази нова игра IBSA осъществи, с финансовото и организационно съдействие на УЕФА, специализиран проект за развитието на играта и подготовката на кадри, треньори и съдии от 15 държави, между които е и България.

В момента в България има две училища за деца с нарушено зрение, в София и Варна, в които се обучават близо 350 деца, а студентите в София организирани в спортни клубове са около 60.

За да бъде решен проблемът с масовизирането и развитието на минифутбола сред хората с нарушено зрение и тяхното социализиране в обществото е необходимо обслужващите лица на състезателния процес да имат специална подготовка. Това в пълна степен се отнася и за футболните съдии.

Методическите изисквания към ръководството на съдиите в мачовете за невзрящи произтича от някои условия, наложени от IBSA и нейните комисии.

В международната практика са познати три категории хора със зрителни увреждания, които участват в спортния календар, в т.ч. и във футболни състезания:

V₁ – напълно слепи

V₂ – имат остатъчно зрение (силуети)

V₃ – ориентиращо зрение

Тук ще обърнем повече внимание върху съдийството на мачове между невзрящи от категория V₁ (напълно слепи), тъй като в другите две категории, правилата, методиката на съдийство са еднакви с класическия футбол в зала, с изключение на някои незначителни изменения в игралното поле (вж. фиг. 1).

Характерно за игралното поле при В₁, че отстрани то е ограничено с мантинела висока 1,50 м. Друга особеност е свързана с наказателните удари. За разлика от класическия минифутбол т.нар. втори наказателен удар се изпълнява от по близко разстояние – от 8 м. вместо от 10 м. Характерна разлика има и при акумулирането на нарушенията за едно полувреме, след което се изпълнява този наказателен удар. При незрящи това става след третото нарушение, докато при класическия минифутбол ударът се изпълнява след петото нарушение. Топката е № 4 с обиколка 60-62 см. и тегло (G=510 g.) като характерно за нея е, че има вградено звънче. Играе се 2 x 25 min с 10 min почивка. Смените са неограничени и се извършват при спряна игра с микрофон от III^{ия} съдия.

Състезателите от един отбор са 10 като задължително двама са вратари. При натрупване на 5 персонални фаула за целия мач, състезател се отстранява и на негово място влиза друг. Състезателите играят задължително със специално пригодени и тествани маски, като съдията проконтролира преди и по време на мача и налага съответно дисциплинарни наказания. При повторно пипане на маската състезателът получава жълт картон, а при сваляне на маската по време на игра без разрешение – червен картон.

Според М.Л. Фернандес – член на комисията на УЕФА – “Сега съдиите имат изключително важна роля в развитието на тази атрактивна игра”. Съдиите трябва да дадат възможност, играта да протича плавно и колкото се може по-свободно.

На последния учебен съдийски семинар се обърна специално внимание на уеднаквяване на критериите за тълкуване и прилагане на правилата на играта. Познаването на основните принципи на съдийската методика позволява на съдиите във всеки един момент на срещата да заемат правилна позиция, да взаимодействат правилно и да вземат бързи и точни решения.

В тази връзка съдиите трябва преди всяка среща да акцентуват на следните въпроси:

- последни изменения и важни акценти в правилата;
- позициониране при игрови ситуации и статични положения;
- избор на позиция и преимуществени решения в наказателното поле;
- контролиране на играчите извън игровата ситуация;
- профилактика и контрол на резервните пейки и на помощник треньорите зад вратите.

Двамата съдии използват диагоналната система като се придвижват близо до страничната мантинела, като всеки съдия контролира и взема решения в своята половина, ако разделим условно терена през центъра по дължина. Постоянно трябва да се осъществява зрителен контрол на състезателите в единоборствата и извън игровата ситуация.

При практическото изпълнение на методиката на съдийстване следва да се спазват следните тактически правила:

- съдиите трябва да са в непрекъснато движение, когато се движи топката;
- да се наблюдава пространството между играчите;
- да се наблюдават действията на играчите без топката;
- да се контролира поведението и действията на всички играчи;
- при прилагане на инструкцията за авантаж да използват преимуществено гласа си – силно чрез реплика - играй авантаж;
- при удар към вратата задължително близкият съдия проконтролира линията на вратата;
- контролирайте местонахождението на топката във всяка ситуация и при необходимост ориентирайте играчите чрез разклащане на топката.

Основен принцип в методиката на позициониране е, че игровата ситуация задължително трябва да бъде между двамата съдии и диагоналния размах при такъв вид състезания е 4-6 м. (защото играта протича по-бавно). Главният съдия с ясен жест над главата показва на времеизмервача момента за спиране на времето при тайм-аут; техническите фаулове; при смяна, наказателните удари, като последните две минути от всяка среща времето се изчиства изцяло.

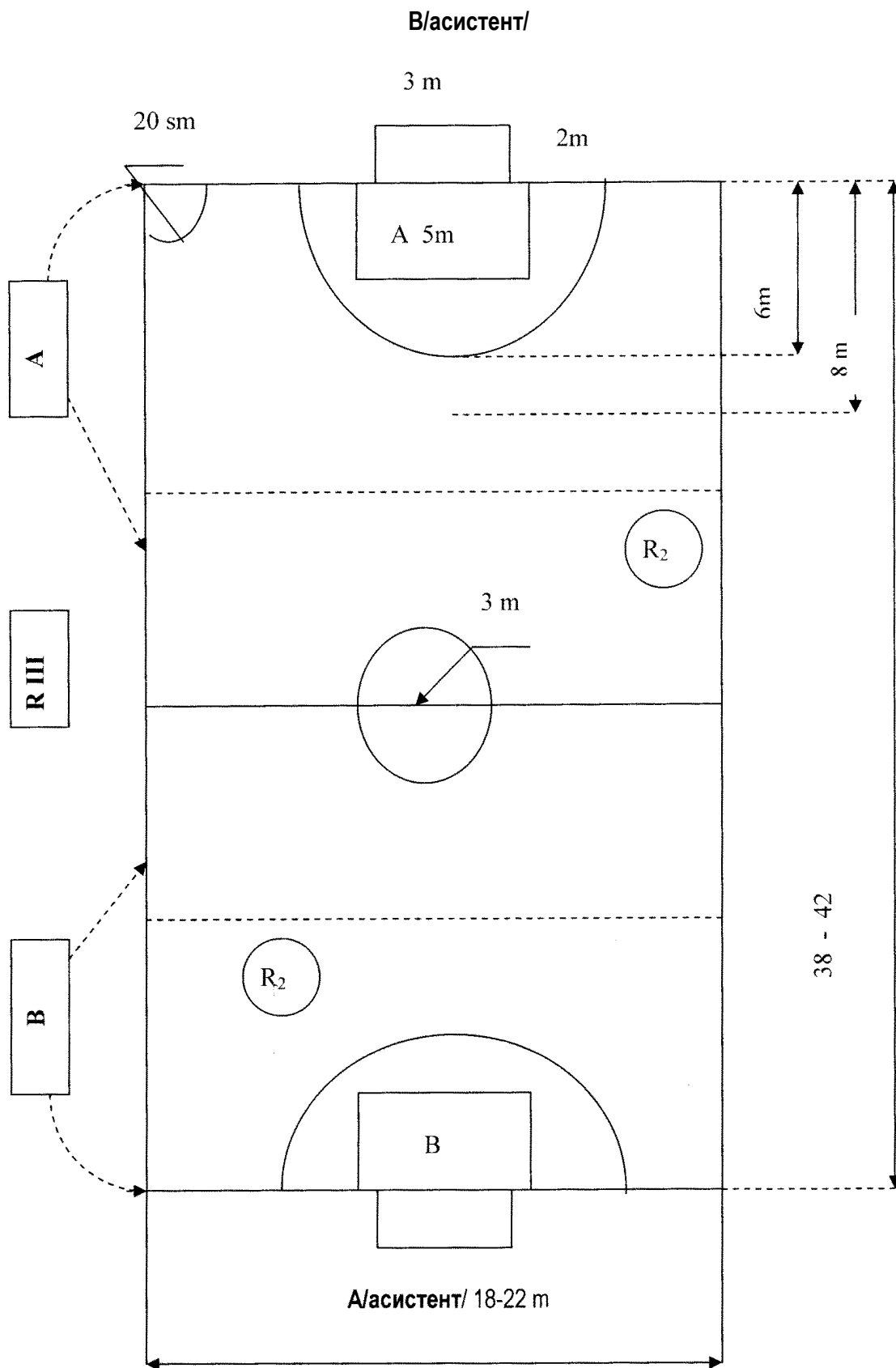
Изключително важно за съдиите в осъществяване на техните функции на терена е яснотата на гласовата комуникация, чрез която ориентират бързо състезателите. Ако топката спре или се наложи играта да се поднови със съдийска топка, съдията е задължен да я разклати и да търкулне топката, за да насочи играчите.

Състезателите по време на срещата са задължени, намирайки се близо до топката и предприемайки единоборство, да използват думата “Voy” (вой) – международно призната. Съдията е задължен да профилактира в това отношение, за да се избегнат контузии и при неспазване на това правило да налага персонален фаул, който се акумулира като отборен и играта се подновява с пряк свободен удар.

При ситуации в наказателното и вратарското поле е важно винаги един от съдиите да е на линията на вратата и на линията на вратарското поле, защото при излизане на вратаря от вратарското поле съдията е задължен да отсъди наказателен удар (6 м.).

Съдията контролира и бързото подновяване на играта от странично подаване, ъглов удар (за 4 сек.) като брой на глас. Вратарите нямат право да изпълняват странично подаване, ъглов, свободни и наказателни удари.

За спазване на принципите и духа на честната игра, съдиите контролират и наказват, ако е необходимо с отборен фаул, треньорите за некоректно поведение и даване на тактически указания в неразрешена зона. Условно игралното поле е разделено на три тактически зони, като в средната само старши треньорът дава указания, при нападение пом. треньорът зад вратата насочва нападателите, а противниковият вратар ръководи защитата (фиг. 1).

Фиг. 1. Игрално поле за минифутбол

В заключение смятаме, че поставеният от нас проблем е изключително важен и социално значим. За първи път той се анализира в България, което на практика е едно начало в обучението и квалификацията на съдийските кадри по минифутбол сред незрящи хора. Съдийството като единна и неделима част от футболната игра и изграждането на система за подготовка на съдии, които трябва да се проявяват като педагози и психолози, е необходимо да провокира най-малко обществена дискусия и да активира заинтересованите държавни и обществени организации (Иванов, 2004).

Препоръчана за публикуване от Катедра
"Физическо възпитание и спорт", Хуманитарен департамент

Литература

- Иванов, Й., "Анализ на ръководството на водещи съдии в мачовете от ЕВРО`2004 "Спорт и наука", бр.6 – 2004 г.
Иванов, Й. *Технически слабости, допуснати от "МАГ" (Варна) в турнира за КЕШ`2004 по футбол в зала.* "Известия", С. 2005.
Цолов, Б., Й. Иванов, "Управление на учебно-тренировъчния процес по футбол във ВУЗ", С. 1998.